De Informateur, Mw E. Schippers
Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Betreft: Kabinets(in)formatie

Utrecht, 14 april 2017

Geachte mevrouw Schippers,

"Spaar het Klimaat" is opgericht in 2005 door bedrijven die het grote potentieel aan energiebesparing (en daarmee CO_2-reductie) in de bestaande gebouwde omgeving wil realiseren[1]. In een constructieve dialoog met de rijksoverheid doen wij voorstellen voor een effectiever beleid voor energetische renovatie. In 2010 hebben wij de belangrijkste instrumenten voor een minder vrijblijvend én effectief beleid geformuleerd in "De vrijblijvendheid voorbij"[2]. In 2014 hebben wij aangetoond dat een effectief beleid sterk bijdraagt aan economie, milieu én aan de rijksbegroting in "Energetisch renoveren, goed voor Nederland"[3].

In de recente verkiezingscampagne hebben wij debatten georganiseerd met kandidaat-Kamerleden van VVD, CDA, D66, GroenLinks, ChristenUnie, PvdA en 50Plus, waarvan het tweede debat voorbereid als lijsttrekkersdebat in samenwerking met RTL televisie[4]. In deze debatten is een constructief gesprek gevoerd tussen partijen over de mogelijkheden voor een ambitieus én realistisch kabinetsbeleid tussen 2017-2021 voor de gebouwde omgeving. En niet alleen bij deze politieke partijen wordt het grote belang gezien van de bijdrage van energetisch renoveren aan energie- en klimaatbeleid.

In de aanloop naar de verkiezingen hebben vele organisaties aangedrongen op aandacht voor het klimaat- en energiebeleid, geschrokken door het gebrek aan visie op dit belangrijke thema. De tekenen van een gigantische milieuramp, miljoenen vluchtelingen werpen hun schaduw vooruit. Het zou getuigen van grote onverantwoordelijk indien er in "Den Haag" geen sterkere sturing op dit thema naar zich toetrekt. Gemeenten en provincies zijn onvoldoende in staat om de kar op dit thema te trekken zonder een goede basis op nationaal niveau.

Gelukkig heeft de kiezer wél aandacht gegeven aan het thema klimaat- en energie, en zijn partijen met een sterke inzet op dit thema, in beeld gekomen voor een verantwoordelijke rol in het aanstaande kabinet. Binnen het thema energie is er doorgaans veel aandacht voor duurzame energie, omdat daar de concrete doelen zichtbaar niet gehaald lijken te worden.

---

[1] In 2015 is Spaar het Klimaat als themagroep binnen NRP, het platform voor transformatie en renovatie actief. Bij het NRP zijn meer dan 100 bedrijven aangesloten die streven naar een duurzaam gebruik van bestaand vastgoed. Voor meer informatie over NRP, zie www.nrp.nl.
[2] Download: http://www.spaarhetklimaat.nl/Nieuws/documents/Spaar_Het_Klimaat_De_Vrijblijvendheid_Voorbij_000.pdf.
[3] Samenvatting: http://www.nrp.nl/branches/spaar-het-klimaat-blog/nrp-wil-tempo-energetisch-renoveren-versnellen/.
[4] Voor meer informatie zie www.ikspaarhetklimaat.nl. Het eerste duurzaamheidsdebat vond plaats op zaterdag 25 februari in Heerenveen met VVD, CDA, D66, PvdA, CU en GL. Het RTL-lijsttrekkers over energie en klimaat, op zondag 12 maart in de Amsterdam Arena gepland, werd uiteindelijk met de kandidaat-Kamerleden André Bosman (VVD), Agnes Mulder (CDA), Stientje van Veldhoven (D66), Liesbeth van Tongeren (GroenLinks), Kirsten van den Hul (PvdA) en Gerrit Jan Otterloo (50Plus) gevoerd.

Ik vraag u om bij de kabinetsformatie aandacht en hoge prioriteit te geven aan invulling van het thema "energetische renovatie" (energiebesparing in de gebouwde omgeving) binnen het klimaat- en energiebeleid. Eén derde van de energievraag is afkomstig uit de gebouwde omgeving. Het grootste deel daarvan is de warmtevraag voor ruimteverwarming en warm water in de bestaande bouw. Het tegengaan van het verspillen daarvan behoort topprioriteit te zijn in het beleid.
Het creëren van duurzame werkgelegenheid in de bouw- en installatiesector in combinatie met energiebesparing en CO_2-reductie ligt erg voor de hand, en in deze brief doen wij voorstellen voor een structurele versterking van het kabinetsbeleid op dit thema door minder vrijblijvendheid.

In de huursector, maar vooral in bestaande particuliere woningen is een groot potentieel aan energiebesparing onbenut. Een besparing van 20 a 30% per woning kan bereikt worden door eenvoudige maatregelen, een besparing van 80 tot 100% vraagt een heel sterke prikkel.

Energetisch renoveren draagt bij aan het verlagen van woonlasten, verbeteren van het binnenklimaat van gebouwen en aan vermindering van het broeikaseffect en daarmee tegengaan van onomkeerbare effecten in het wereldwijd klimaat.

Ondanks de gemaakte afspraken in het energie-akkoord en overheidsbeleid en vele pogingen tot verbetering daarvan komt de markt onvoldoende op gang[5].
Sinds de ondertekening van het energieakkoord in 2013 is bij elke jaarlijkse evaluatie gebleken dat er minder weinig wordt bereikt met de vrijblijvende maatregelen dan ingeschat en berekend. De wens blijkt hier steevast "de vader van de gedachte".

Huidig beleidstekort wordt groter

Het –demissionaire- kabinet hield vast aan een reductie van 80 tot 95% broeikasgassen voor 2050 ten opzichte van 1990. Volgens de inzichten van de wetenschap en het verdrag in Parijs zal dit onvoldoende ambitie blijken om een streven naar maximale temperatuurstijging in deze eeuw van 1,5 graad te halen. Wetenschappers, maatschappelijke organisaties en een steeds groter aantal bedrijven over de hele wereld geven aan dat de ambitie aangescherpt dient te worden. Omdat de beleidsmaatregelen in Nederland onvoldoende zijn om de bestaande doelen te halen, zal de vertaling van de internationale afspraken een toenemend "beleidstekort" laten zien voor wat betreft het Nederlandse beleid. De verwachting van PBL/ECN voor CO_2 is dat in 2020 tussen 20 en 26% reductie zal worden bereikt, in de wetenschap dat er 25 á 40% zou moeten bereikt op basis van eerdere afspraken[6]. In de Nationale Energie Verkenning (NEV) 2016 wordt voor het jaar 2035 verwacht dat 30% reductie wordt bereikt.

Voor de gebouwde omgeving is al vanaf begin van deze eeuw duidelijk dat het tempo hoger zou kunnen liggen als 20-30% energiebesparing bij 300 duizend woningen per jaar wordt geleverd. Deze aantallen zijn vastgelegd in convenanten vanaf 2007 na afspraken met de regering en maatschappelijke sectoren. In 2013 zijn dezelfde doelen bevestigd in het energie akkoord.

---

[5] Zowel de Algemene Rekenkamer (maart 2016) "meer verplichtend karakter bij energiebesparing nodig" als de Nationale Energieverkenning 2016 ("na 2020 vlakt energiebesparing af") laten zien dat intensivering van overheidsbeleid nodig is. De in voorjaar 2016 aangekondigde energiebesparingsverplichting via de energiesector is ernstig vertraagd.
[6] Bijna 900 burgers hebben met Urgenda hierover een rechtszaak gestart en gewonnen. De Staat heeft vervolgens 'hoger beroep' aangespannen. De uitspraak in hoger beroep is nog niet bekend en zal in voorjaar 2017 worden gedaan.

Het energie-akkoord is aangevuld met maatregelen in 2014, 2015 en 2016 van het Ministerie van Binnenlandse Zaken, Wonen en Rijksdienst. Op 28 november 2016 is het huidige beleid in een kamerbrief[7] opgenomen. Kern daarvan is de implementatie van de Europese Energy Performance Buildings Directive (EPBD), waaronder de routekaart naar energieneutraal bouwen in 2020, energieprestatiecertificering bestaande gebouwen (het 'energielabel') en energetische renovatie bij verbouwingen. Eén van de grote problemen voor het toekomstig beleid is dat het energielabel, zoals dit de afgelopen jaren is gewijzigd en geïntroduceerd, weinig relatie vertoont met het werkelijk energieverbruik in een huishouden, en dit ook steeds minder een goede indicator zal worden in de toekomst. Als effectief sturingselement in het beleid voldoet het niet, zoals door veel experts is geconcludeerd.

In de afgelopen jaren zijn programma's als 'blok voor blok' en green deals beëindigd en onlangs zijn "city-deals" als vervanging daarvan in enkele gemeenten gestart. Het beleid 'verkruimelt' en wordt steeds 'opnieuw uitgevonden'. De continuïteit schiet ernstig tekort, zo constateerde ook de Algemene Rekenkamer in maart 2016 over de periode 2006-2015, met name op het energiebesparingsbeleid in de gebouwde omgeving[8].

Waarom wijziging van beleid

In het huidige tempo worden de CO_2-reductiedoelstellingen in Nederland en de EU niet gehaald. De wereldwijde doelstelling om de temperatuur maximaal 2 graden te laten oplopen aan het eind van deze eeuw is intussen echter aangescherpt met een ambitie om te streven naar 1,5 graad. De werkelijkheid gaat echter diametraal in de andere richting. Het is verbazingwekkend hoeveel moeite het heeft gekost voor politieke partijen om in de aanloop naar de Tweede Kamerverkiezingen het onderwerp überhaupt te agenderen.

Het beleid voor energiebesparing zal dus aanzienlijk moeten worden aangescherpt. Fundamentele keuzes kunnen niet langer worden uitgesteld. Nodig is een concreet plan voor de energietransitie van de bestaande gebouwenvoorraad, uitgaande van een maximale temperatuurstijging van 1,5 graden. In het plan worden de doelstelling, middelen en financiering beschreven. Het plan krijgt een wettelijke status. Wij beseffen dat dit niet eenvoudig is, en bieden u graag onze hulp aan in de vorm van voorstellen voor de inhoud van het plan. U vindt deze in de bijlage van deze brief.

Ik hoop dat u onze voorstellen bij uw gesprekken met de fracties wilt betrekken.

Hoogachtend,

Dick Tommel
Voorzitter NRP Spaar het Klimaat

[7] Kamerbrief 28-11-2016, nr. 2016-0000738544.
[8] Samenvatting op http://www.ikspaarhetklimaat.nl/nieuwsbericht/algemene-rekenkamer-evalueert-het-energiebeleid-2006-2015.